

تاثیر روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم بر یادگیری خودراهبری دانش آموزان چند پایه مقطع ابتدایی شهرستان بهشهر

مریم تقوایی

استادیار گروه مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی ساری، ایران

طهماسب عبدالله پور توری

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد ساری

مهسا غلامحسین زاده

استادیار گروه مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی ساری، ایران

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر مقایسه تاثیر روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم بر یادگیری خودراهبری دانش آموزان مدارس ابتدایی چند پایه شهرستان بهشهر بود. پژوهش حاضر نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون و پس آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانش آموزان پسر مدارس ابتدایی چند پایه شهرستان بهشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بودند یافته‌ها نشان داد تمام آزمون‌های چند متغیره حاکی از معنی داری واریانس عامل تعامل گروه و عامل مکرر است (برای مثال مقدار اثر پیلایی برابر با ۰/۷۴ است که $(F_{2,37}=52.62 P<.01)$ با توجه به اندازه اثر ۰/۷۴ مشخص است که تاثیر روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم بر یادگیری خودراهبری دانش آموزان قدرتمند است.

واژه‌های کلیدی: روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم، یادگیری خودراهبری، دانش آموزان چند پایه

آموزش مستقیم یک مدل ویژه از آموزش معلم محور است. این روش از لحاظ تأکید بر اهمیت آموزش (چگونه مطالب به شاگرد آموخته شده است) و نیز اهمیت طراحی برنامه درسی (به دانش آموز چه چیزی آموزش داده شده و به چه ترتیبی) با دیگر رویکردهای آموزشی متفاوت است. هدف آموزش مستقیم تسریع در یادگیری دانش آموز به کمک افزایش کارایی در طراحی و ارائه آموزش است. کارایی زمانی به دست میآید که دانش آموزان بتوانند مطالب آموخته شده را به محیط خارج از کلاس تعمیم دهند. در آموزش مستقیم، طراحی برنامه، برای اطمینان از اینکه تعمیم صورت گرفته است، بسیار حایز اهمیت است. (تارور، ۱۴۰۱)

روان شناسان شناخت گرا معتقدند آموزش کارآمد از طریق آگاه کردن کودک نسبت به نحوه یادگیری (راهبرد خودآموزی) به آنها می آموزد که تنها عامل یادگیری خودشان هستند و همین موجب تقویت روحیه مسئولیت پذیری در کودکان می شود. مؤلفه پشتکار و خودکارآمدی تحصیلی کودکان با توجه به این اصل نظری استنباط شده است. مشارکت کودکان در برنامه ریزی درسی هدفمند، براساس علایق و استعدادشان، امکان خودکارآمدی تحصیلی را برای دانش آموزان فراهم می کند که یکی از مهمترین مهارتهای اجتماعی محسوب می شود. (صیف، فتاح پور، ۱۴۰۰)

بیان مساله

امروزه با گسترش شهرنشینی و افزایش مهاجرت از روستا به شهر، به دلیل کمبود امکانات رفاهی و اشتغال و اجرای برنامه های تنظیم خانواده، جمعیت ساکن روستا و به تبع آن جمعیت دانش آموزی آن کاهش یافته است و کلاس ها و مدرسه ها از تک پایه به چند پایه و در مواردی به چند پایه و مختلط تبدیل شده اند. در کشورهایی که تجربه موفق از آموزش کلاس های چند پایه داشته اند، اعلام شده است که دانش آموزان این کلاس ها، علاوه بر پیشرفت تحصیلی، از مهارت یادگیری خود گردان برخوردار شده اند. (سپهوند، ۲۰۱۷)

مسأله ای که از زمان های دور در حوزه آموزش و پرورش و روان شناسی تربیتی مطرح بوده و اکنون نیز با اهمیت ویژه ای مورد توجه قرار گرفته است این است که، چه کار کنیم تا دانش آموزان در آموختن موفق باشند و بتوانند شخصا یادگیری خود را اداره و رهبری کنند. یعنی، مسوولیت یادگیری را مسوولیت شخصی تلقی کنند، شخصا رفتار خود را کنترل کنند و متکی به معلم بار نیابند. به عبارت دیگر آن ها یادگیرنده به آموختن خویش اعتماد کنند و آموختن یا مطالعه شان را به کلاس و مطالب کلیشه ای محدود نکنند. از جهتی دیگر یادگیرندگان خود راهبر، افرادی فعال و خود جوش هستند که به جای انتظار کشیدن منفعلانه برای یادگیری واکنشی ابتکار عمل را در یادگیری به دست می گیرند. یادگیری آن ها هدفمند و معنا دار است و با توجه به انگیزه بالا، یادگیری ایشان پایداری و تداوم خواهد داشت. این گونه افراد در زندگی خود مسوولیت پذیر تر هستند و از فرآیند خود انضباطی در یادگیری خویش سود می برند. یادگیرندگان خود راهبر مالکان و مدیران مسوول فرآیند یادگیری خود هستند. این قبیل افراد از مهارت های لازم برای دسترسی و پردازش اطلاعات مورد نیاز خود برای مقصود و هدف خاص برخوردارند. (شرفی، داوودی، ۱۳۹۷)

مطابق نتایج تحقیق جان هتی به نقل از عطاران و خانقاه (۱۴۰۰) برای تاثیر گذاری عوامل موثر، می توان به این پی برد که مهم ترین عامل موثر بر موفقیت و پیشرفت دانش آموزان، خود دانش آموزان هستند، خواه علت درونی باشد یا بیرونی. در این جهان که شرایط، فنون و علوم به سرعت تغییر می کند، نحوه برخورد فراگیر با مطالب و نحوه یادگیری آنها مهم است. دانش آموزان باید به مهارت های یادگیری مناسب از جمله مهارت خودراهبری در یادگیری مجهز باشند.

به نظر لین برینگ و پیتریچ به نقل از نادی، گردان شکن و گل پرور (۱۴۰۱) خودراهبری در یادگیری بر نقش مهم انگیزه و اراده در شروع و تداوم بخشیدن به تلاشهای یادگیرندگان تا پایان و تامین اهداف تاکید دارند.

نتایج پژوهش فرانکوم (۲۰۲۰) نشان داده است که چهار اصل کلی در ارتباط با پرورش مهارت های یادگیری خودراهبری شامل: تطابق سطح یادگیری خودراهبری مورد نیاز در فعالیت های یادگیری با میزان آمادگی دانش آموزان، جهت دهی فرایند تدریس و یادگیری از معلم به سمت

19th international conference of Modern Research in psychology, counseling and Educational sciences

یادگیرنده در طی زمان، حمایت از کسب دانش، مهارت‌های یادگیری، انجام فعالیت عملی خودراهبری توسط دانش آموزان در زمینه وظایف و فعالیت‌های یادگیری باید مورد توجه قرار گیرد. (خطیب زنجانی و همکاران، ۱۴۰۱)

آموزش مستقیم یک مدل ویژه از آموزش معلم محور است. این روش از لحاظ تأکید بر اهمیت آموزش (چگونه مطالب به شاگرد آموخته شده است) و نیز اهمیت طراحی برنامه درسی (به دانش آموز چه چیزی آموزش داده شده و به چه ترتیبی) با دیگر رویکردهای آموزشی متفاوت است. هدف آموزش مستقیم تسریع در یادگیری دانش آموز به کمک افزایش کارایی در طراحی و ارائه آموزش است. کارایی زمانی به دست می آید که دانش آموزان بتوانند مطالب آموخته شده را به محیط خارج از کلاس تعمیم دهند. در آموزش مستقیم، طراحی برنامه، برای اطمینان از اینکه تعمیم صورت گرفته است، بسیار حایز اهمیت است. (تارور، امیری، ۱۴۰۱)

با مباحث مطرح شده، تحقیق حاضر بر آن است تا به این سوال پاسخ دهد که، آیا روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم بر یادگیری خودراهبری دانش آموزان چند پایه مقطع ابتدایی شهرستان بهشهر موثر است؟

روش تحقیق (فونت B Nazanin - اندازه ۱۲ - پررنگ)

روش پژوهش حاضر نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون - پس آزمون با گروه کنترل بود. بدلیل اینکه آزمودنی های پژوهش انسان بوده و امکان کنترل همه ی متغیر های مزاحم وجود نداشت از این طرح استفاده شد. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانش آموزان پسر مدارس ابتدایی چند پایه شهرستان بهشهر در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به تعداد ۲۴۰ نفر تشکیل می دهند. جهت نمونه گیری در پژوهش حاضر، بر اساس جدول کرجسی و مورگان تعداد ۱۴۴ نفر از بین جامعه مورد نظر به صورت در دسترس انتخاب شدند و سپس بر اساس معیارهای ورود و خروج و رضایت داوطلبانه تعداد ۳۰ نفر انتخاب و به صورت تصادفی ۱۵ نفر در گروه آزمایش و ۱۵ نفر در گروه کنترل قرار گرفتند. ابزار این پژوهش در بخش عملیاتی میدانی پرسشنامه استاندارد یادگیری خود راهبر فیشر (۲۰۱۳) بود. ابزار تجزیه و تحلیل داده هایی که ماهیت کمی دارند آمار می باشد. تجزیه و تحلیل آماری داده ها با استفاده از نرم افزارهای SPSS22 و EXCEL تحت ویندوز انجام شد. و با توجه به این که در این پژوهش از طرح پیش آزمون و پس آزمون استفاده می شود از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شده است.

یافته ها :

روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم بر یادگیری خودراهبری دانش آموزان مدارس ابتدایی چند پایه شهرستان بهشهر تاثیر دارد.

نتایج تحلیل کواریانس و همگنی واریانس ها

جدول ۱: نتایج تحلیل کواریانس فرضیه فرعی اول

منبع	مجموع مجزورات	آزادی	مجزورات	میانگین	درجه	سطح معنی
F	داری	مجزور ایتا				

عامل زمانی	مفروضه کروییت	334.317	2	167.158	53.831	.000	.586
گرین هاوس- کایزر	334.317	1.270	263.178	53.831	.000	.586	
هیون-فلت	334.317	1.329	251.563	53.831	.000	.586	
دامنه پایین تر	334.317	1.000	334.317	53.831	.000	.586	
عامل زمان و	مفروضه کروییت	267.017	2	133.508	42.994	.000	.531
مکرر	گرین هاوس- کایزر	267.017	1.270	210.199	42.994	.000	.531
هیون-فلت	267.017	1.329	200.922	42.994	.000	.531	
دامنه پایین تر	267.017	1.000	267.017	42.994	.000	.531	
خطا	مفروضه کروییت	236.000	76	3.105			
گرین هاوس- کایزر	236.000	48.272	4.889				
هیون-فلت	236.000	50.500	4.673				
دامنه پایین تر	236.000	38.000	6.211				

مطابق با نتایج گزارش شده در جدول ۴-۱۱ مشخص است که تمام آزمون های چند متغیره حاکی از معنی داری واریانس عامل تعامل گروه و عامل مکرر است (برای مثال مجموع مجذورات با فرض تصحیح گرین هاوس-گایزر برای تعامل عامل زمان و عامل مکرر برابر با ۲۶۷/۰۱۷ است که $(F_{1.27, 48.27} = 42.99, P < .01)$). با توجه به اندازه اثر ۰/۵۳ مشخص است که تاثیر روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم بر یادگیری خودراهبری دانش آموزان مدارس ابتدایی چند پایه شهرستان بهشهر قدرتمند است. لذا می توان فرضیه فرعی اول پژوهش تایید شده و می توان گفت روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم بر یادگیری خودراهبری دانش آموزان مدارس ابتدایی چند پایه شهرستان بهشهر تاثیر مثبت و معنی داری دارد.

نتایج فرضیه تحقیق نشان داد روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم بر یادگیری خودراهبری دانش آموزان مدارس ابتدایی چند پایه شهرستان بهشهر تاثیر مثبت و معنی داری دارد. مشخص است که تمام آزمون های چند متغیره حاکی از معنی داری واریانس عامل تعامل گروه و عامل مکرر است (برای مثال مجموع مجذورات با فرض تصحیح گرین هاوس-گایزر برای تعامل عامل زمان و عامل مکرر برابر با ۲۶۷/۰۱۷ است که $(F_{1.27, 48.27} = 42.99, P < .01)$). با توجه به اندازه اثر ۰/۵۳ مشخص است که تاثیر روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم بر یادگیری خودراهبری دانش آموزان مدارس ابتدایی چند پایه شهرستان بهشهر قدرتمند است. لذا می توان فرضیه فرعی اول پژوهش تایید شده و می توان گفت روش تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم بر یادگیری خودراهبری دانش آموزان مدارس ابتدایی چند پایه شهرستان بهشهر تاثیر مثبت و معنی داری دارد. در تبیین این یافته می توان گفت: روش های تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم نوعی از شیوهی یادگیری است که بر روشن کردن انتظارات یادگیری برای دانش آموز تکیه دارد، این روش تدریس، مجموعه تدابیر منظمی است که معلم برای هدایت فعالیت ها به منظور دستیابی به اهداف آموزشی با توجه به شرایط و امکانات اتخاذ می کند. همچنین نتایج حاصل از این فرضیه با نتایج حاصل در دیگر پژوهش ها از جمله نتایج پژوهش های، تاو و همکاران (۲۰۲۰)، کازن و شویکا (۲۰۱۹)، سنیوا و کایا (۲۰۱۸)، آماندو و همکاران (۲۰۱۷)، محبوبی (۱۴۰۱)، بالنده، زارعی (۱۴۰۰)، صیف، فتاح پور (۱۴۰۰)، فرخی، سیف، کیامنش (۱۳۹۹)، عزتی (۱۳۹۹)، هماهنگ بوده و تایید شد.

نتیجه گیری

در شرایطی که به تدریج وارد هزاره سوم تمدن بشری می شویم، ضرورت آینده نگری توأم با برنامه ریزی دقیق، برخاسته از حساسیت به مسائل آموزش و پرورش، بیش از هر چیزی مطرح می شود. در این راستا، تبادل تجربه، نوآوری، ابتکار و تنوع روش ها، و فنون و مهارت های تدریس در

19th international conference of Modern Research in psychology, counseling and Educational sciences

بین معلمان به منظور باروری و ارتقای کارایی نظام آموزشی و پرورش، انکار ناپذیر می‌باشد. امروزه، با گسترش شهرنشینی و افزایش مهاجرت از روستا به شهر، به دلیل کمبود امکانات رفاهی و اشتغال و اجرای برنامه‌های تنظیم خانواده، جمعیت ساکن روستا و به تبع آن جمعیت دانش آموزی آن کاهش یافته است و کلاسها و مدرسه‌ها از تک پایه به چندپایه و در مواردی به چندپایه و مختلط تبدیل شده‌اند. در کشورهایی که تجربه موفقی از آموزش کلاس‌های چندپایه داشته‌اند، اعلام شده است که دانش آموزان این کلاس‌ها، علاوه بر پیشرفت تحصیلی، از مهارت یادگیری خودگردان برخوردار شده‌اند. (عزتی، ۱۳۹۹)

با توجه به این مهم که محتوای دوره آموزش ابتدایی انعکاس زندگی دانش آموز است. بنابراین آموزش این مقطع نیز باید مبتنی بر زندگی واقعی دانش آموز باشد. مسلم است که تأثیر آموزش و پرورش اجباری مدرسه‌ای از سال‌های اولیه کودکی همه و همه در نهادینه شدن و تأثیرگذاری آشکار و پنهان تربیت مدرسه‌ای نقش اساسی دارد. (صیف، فتاح‌پور، ۱۴۰۰)

یادگیری به روش سخنرانی برای همه در برهه‌ای از زمان اجتناب ناپذیر است زیرا وسیله مناسبی برای ارائه اطلاعات پایه و انتقال علوم تجربی و حتی در برخی شرایط، مناسب‌ترین روش تدریس است. اما در این روش، به دانش آموز فرصت تفکر، که امری ضروری در یادگیری است، داده نمی‌شود. بنابراین، در دهه‌های اخیر، لزوم تجدید نظر در روش‌های سنتی تدریس و استفاده از روش‌های نوین و فعال یادگیری دانش آموز محور از سوی سیستم‌های آموزشی، احساس شده است. به نظر می‌رسد آموزش به روش دانش آموز محور بتواند منجر به افزایش خودراهبری، تسریع در امر یادگیری، ایجاد مهارت‌های حل مسئله و تداوم یادگیری و تفکر انتقادی گردد. (بالنده و همکاران، ۱۴۰۰)

منابع

- بالنده، اکبر، زارعی، علی (۱۴۰۰) مقایسه روشهای تدریس مبتنی بر تعامل با روشهای تدریس مبتنی بر انتقال مستقیم، اولین کنفرانس علوم اجتماعی، روانشناسی، علوم تربیتی و علوم انسانی، تهران
- تارور، سارا، امیری مجد، مجتبی، (۱۴۰۱) آموزش مستقیم، فصلنامه علوم رفتاری، سال پنجم، شماره ۳، صص ۱۸۵-۱۹۴
- خطیب زنجانی، نازیلا، عجم، علی اکبر، بادنوا، صدیقه (۱۴۰۱) رابطه آمادگی خودراهبری یادگیری با پذیرش یادگیری الکترونیکی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان، مرکز تحقیقات مراقبت های پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ایران (نشریه پرستاری ایران)، دوره ۳۰، شماره ۶، صص ۱۱-۲۲
- رهاوی، رزا، فلاح، حمیدرضا، مشیری، پریسا (۱۳۹۵) مقایسه آموزش راهبردهای یادگیری خودتنظیم بر یادگیری مهارت سرویس والیبال، مجله رفتار حرکتی، شماره ۲۸، صص ۱۷۲-۱۵۵
- سپهوند، علی (۲۰۱۷) راهبرد های تدریس در کلاس های چند پایه : چیدمان فضا، همیار معلم، اهمیت به دروس ورزش و هنر، اولین کنفرانس علوم اجتماعی، تربیتی، علوم انسانی و روانشناسی، تهران
- شرقی، محمود، داوودی، مریم، (۱۳۹۷) اثربخشی آموزش راهبرد های فراشناخت بر خودراهبری یادگیری و پیشرفت تحصیلی ریاضی و ادبیات فارسی دانش آموزان مقطع متوسطه اول شهرستان شوش، فصلنامه علمی- پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، سال نهم، شماره ۴، صص ۱۴۷-۱۷۰
- صفری و همکاران، (۱۳۹۳) مقایسه تأثیر تدریس به روش سخنرانی و مباحثه بر میزان یادگیری و رضایت دانشجویان، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / بهار و تابستان، صص ۶۴-۵۹
- صیف، محمدحسین، فتاح پور، لیل (۱۴۰۰) بررسی نظری مهارت خودآموزی در دانش آموزان مقطع دبستان، فصلنامه پیشرفتهای نوین در مدیریت آموزشی، سال اول، شماره ۴، صص ۱۴۱-۱۲۹
- عزتی، خاتون (۱۳۹۹) بررسی روش ها و راهبردهای تدریس در کلاس های چند پایه با تاکید بر روش یادگیری خود راهبردی، فصلنامه پژوهش های مدیریت در جهان اسلام، دوره دوم، شماره اول
- غباری، فاطمه، نصرتی، فاطمه، غلامحسین زاده، حسن (۱۳۹۸) تأثیر روش خودآموزی بر عملکرد حل مسئله ریاضی دانش آموزان اختلال ریاضی، مجله ناتوانی های یادگیری، دوره ۳، شماره ۳، صص ۶۷-۵۵
- کشاورزی، فاطمه، شجاعی، ستاره (۱۳۹۵) اثربخشی آموزش مهارتهای خودآموزی بر مشکلات دستخط دانشآموزان پسر دارای ناتوانی یادگیری ویژه با نوع نارسانویسی، فصلنامه افراد استثنایی، سال پنجم، شماره ۱۹، صص ۲۱۰-۲۳۱
- محبوبی، طاهره (۱۴۰۱) اثربخشی آموزش مبتنی بر تلفن همراه بر خودراهبری یادگیری، مهارتهای حل مسئله و عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه پیام نور، فصلنامه علمی پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، سال نهم، شماره ۴، صص ۷۷-۹۰
- Francom GM.(2020) Teach me how to learn: Principles for fostering students' self-directed learning skills. International journal of self-directed learning.
- Hardy MA, George E(2020). The why and how of the integrative review. Organ Res Methods.
- ReacherM(2013)Education and the Internet of Everthing: How ubiquitous connectedness can help transform pedagogy. White Pap Cisco, San Jose, CA.;
- Williams K, (2017) Effectiveness of group based self management education for individuals with Type 2 diabetes: a systematic review meta analyses and meta regression. Diabet Med

The effect of the teaching method based on direct transfer on the self-directed learning of multi-grade elementary school students in Behshahr city

Maryam Taqvai

Assistant Professor, Department of Educational
Management, Islamic Azad University of Sari, Iran

Tahmasab Abdollahpour Tori

Master's student in educational management of Sari
Azad University

Mahsa Gholamhosseinzadeh

Management, Islamic Azad University of Sari, Iran

Assistant Professor, Department of Educational

1-1-

Abstract - ۲-۱

Abstract

The purpose of this research was to compare the effect of teaching method based on direct transfer on self-directed learning of multi-grade elementary school students in Behshahr city. The current research was semi-experimental with a pre-test and post-test design with a control group. The statistical population of the present study was all the male students of elementary schools in Behshahr city in the academic year of 1402-1403. The findings showed that all the multivariate tests indicated the significance of the variance of the group interaction factor and the repeated factor (for example The value of Pillai's effect is equal to 0.74 ($F_{2,37}=52.62$ $P<.01$)). According to the effect size of 0.74, it is clear that the effect of the teaching method based on direct transfer on students' self-directed learning is powerful.

Keywords: teaching method based on direct transfer, self-directed learning, multi-grade students